TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2006. gada 23. martā *

Lieta C-408/03

par prasību sakarā ar valsts pienākumu neizpildi atbilstoši EKL 226. pantam, ko 2003. gada 30. septembrī cēla

Eiropas Kopienu Komisija, ko pārstāv M. Kondu-Dirande [*M. Condou-Durande*] un D. Martins [*D. Martin*], pārstāvji, kas norādīja adresi Luksemburgā,

prasītāja,

pret

Beļģijas Karalisti, ko pārstāv E. Dominkovica [*E. Dominkovits*], pārstāve,

atbildētāja,

* Tiesvedības valoda — franču.

ko atbalsta:

Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotā Karaliste, ko pārstāv K. Džeksone [*C. Jackson*], pārstāve, kam palīdz E. Šārpstone [*E. Sharpston*], *QC*,

persona, kas iestājusies lietā.

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs V. Skouris [*V. Skouris*], palātu priekšsēdētāji P. Janns [*P. Jann*], K. V. A. Timmermanss [*C. W. A. Timmermans*], A. Ross [*A. Rosas*], K. Šīmans [*K. Schiemann*] (referents) un J. Makarčiks [*J. Makarczyk*], tiesneši Ž. P. Puisošē [*J.-P. Puissochet*], R. Šintgens [*R. Schintgen*], P. Kūris [*P. Kūris*], J. Klučka [*J. Klučka*], U. Lehmuss [*U. Lõhmus*], E. Levits un A. O'Kīfs [*A. Ó Caoimh*],

ģenerāladvokāts D. Ruiss-Harabo Kolomers [*D. Ruiz-Jarabo Colomer*],
sekretāre K. Štranca [*K. Sztranc*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un tiesas sēdi 2005. gada 20. septembrī,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus tiesas sēdē 2005. gada 25. oktobrī,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Ar savu prasību Eiropas Kopienu Komisija lūdz Tiesu atzīt, ka:

— nosakot, ka priekšnosacījums Eiropas Savienības pilsoņu uzturēšanās tiesībām ir tas, ka to rīcībā ir pietiekami personīgie līdzekļi, Beļģijas Karaliste nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek Padomes 1990. gada 28. jūnija Direktīva 90/364/EEK par tiesībām uz dzīvesvietu [par uzturēšanās tiesībām] (OV L 180, 26. lpp.),

— paredzot iespēju automātiski paziņot par rīkojumu atstāt teritoriju tiem Savienības pilsoņiem, kas noteiktajā termiņā nav iesnieguši dokumentus, kas vajadzīgi, lai saņemtu uzturēšanās atļauju, Beļģijas Karaliste nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek 2. pants Direktīvā 90/364, 4. pants Padomes 1968. gada 15. oktobra Direktīvā 68/360/EEK par ierobežojumu atcelšanu attiecībā uz dalībvalstu darba ņēmēju un viņu ģimeņu pārvietošanos un dzīvesvietu [uzturēšanos] Kopienā (OV L 257, 13. lpp.), 4. pants Padomes 1973. gada 21. maija Direktīvā 73/148/EEK par dalībvalstu pilsoņu pārvietošanās un dzīvesvietas [uzturēšanās] Kopienā ierobežojumu atcelšanu saistībā ar uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanu (OV L 172, 14. lpp.), 2. pants Padomes 1993. gada 29. oktobra Direktīvā 93/96/EEK par studentu uzturēšanās tiesībām (OV L 317, 59. lpp.) un 2. pants Padomes 1990. gada 28. jūnija Direktīvā 90/365/EEK par tādu darbinieku un pašnodarbinātu personu tiesībām uz dzīvesvietu [uzturēšanās tiesībām], kas pārtraukušas profesionālo darbību (OV L 180, 28. lpp.).

Atbilstošās tiesību normas

Kopienu tiesiskais regulējums

2 Direktīvas 90/364 1. panta 1. punkta pirmā daļa nosaka:

"Dalībvalstis piešķir uzturēšanās tiesības citu dalībvalstu pilsoņiem, kam nav šādu tiesību saskaņā ar citiem Kopienas tiesību aktu noteikumiem, un to ģimenes locekļiem, kā definēts 2. punktā, ar nosacījumu, ka šiem pilsoņiem un to ģimenes locekļiem uzņēmējā [uzņemošā] dalībvalstī ir pilna apdrošināšana slimības gadījumiem un ir pietiekami daudz līdzekļu, lai nekļūtu par apgrūtinājumu uzņēmējas [uzņemošās] dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai, kamēr tie šajā valstī dzīvo [uzturas]."

3 Minētās direktīvas 2. panta 1. punkts paredz:

"Uzturēšanās tiesības apliecina, izsniedzot dokumentu ar nosaukumu "EEK dalībvalsts pilsoņa uzturēšanās atļauja", kuras derīguma termiņš var būt līdz pieciem gadiem un kas ir atjaunojama. Tomēr, ja dalībvalstis to uzskata par vajadzīgu, tās var pieprasīt atjaunot atļaujas derīgumu pēc pirmajiem diviem uzturēšanās gadiem. Ja ģimenes loceklis nav dalībvalsts pilsonis, viņam vai viņai izsniedz dzīvesvietas dokumentu ar tādu pašu derīgumu kā dokumentam, kas izsniegts pilsonim, kura apgādājamais viņš vai viņa ir.

Lai izsniegtu uzturēšanās atļauju vai dokumentu, dalībvalsts var lūgt prasītājam tikai uzrādīt derīgu personas apliecību vai pasi un iesniegt pierādījumu, ka viņš vai viņa atbilst 1. pantā izklāstītajiem nosacījumiem."

4 Atbilstoši šīs pašas direktīvas 3. pantam uzturēšanās tiesības paliek spēkā tik ilgi, kamēr minēto tiesību saņēmēji izpilda tās 1. pantā paredzētos nosacījumus.

5 Direktīvas 68/360 4. pants nosaka:

"1. Dalībvalstis piešķir uzturēšanās tiesības savā teritorijā tām personām, kas minētas šīs direktīvas 1. pantā un kuras var uzrādīt dokumentus, kas uzskaitīti šī panta 3. punktā.

2. Kā pierādījumu par uzturēšanās tiesībām izsniedz dokumentu ar nosaukumu "EEK dalībvalsts pilsoņa uzturēšanās atļauja". [..]

3. EEK dalībvalsts pilsoņa uzturēšanās atļaujas izsniegšanai dalībvalstis drīkst pieprasīt uzrādīt vienīgi šādus dokumentus: [..]."

6 Direktīvas 73/148 4. panta 1. punkta pirmā un otrā daļa ir izteikta šādā redakcijā:

"Visas dalībvalstis piešķir pastāvīgas dzīvesvietas [uzturēšanās] tiesības citu dalībvalstu pilsoņiem, kas to teritorijā vēlas darboties kā pašnodarbinātas personas, ja šādas darbības ierobežojumi ir atcelti atbilstīgi Līgumam.

Lai apliecinātu pastāvīgas dzīvesvietas [uzturēšanās] tiesības, izsniedz dokumentu ar nosaukumu "Eiropas Kopienu dalībvalsts pilsoņa uzturēšanās atļauja". [..]"

7 Šīs pašas direktīvas 6. pants nosaka:

"Pieteikuma iesniedzējam uzturēšanās atļaujas vai pagaidu uzturēšanās tiesību iegūšanai dalībvalsts lūdz uzrādīt tikai šādus dokumentus:

a) personu apliecinošu dokumentu vai pasi, ar ko viņš vai viņa ir ieceļojusi tās teritorijā;

b) apliecinājumu tam, ka viņš vai viņa iekļaujas vienā no 1. un 4. pantā aprakstīto personu grupā."

8 Direktīvas 93/96 1. pants paredz:

"Lai paredzētu nosacījumus, kas ļautu efektīvāk īstenot uzturēšanās tiesības, un lai nediskriminējošā veidā garantētu arodmācību pieejamību dalībvalstu pilsoņiem, kas uzņemti arodmācību kursos kādā citā dalībvalstī, dalībvalstis atzīst visu to studentu uzturēšanās tiesības, kas ir kādas dalībvalsts pilsoņi un kam minētās tiesības nepienākas saskaņā ar citiem Kopienas tiesību aktiem, kā arī tādu studentu laulātajiem un viņu apgādājamiem bērniem, ja students attiecīgajai valsts iestādei vai nu, iesniedzot deklarāciju, vai citā vismaz līdzvērtīgā veidā pēc viņa ieskatiem pierāda, ka viņam ir pietiekami uzturlīdzekļi, lai viņš dzīvesvietas [uzturēšanās] laikā neapgrūtinātu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmu, ar noteikumu, ka students ir uzņemts atzītā izglītības iestādē, kur viņa galvenais mērķis ir piedalīties arodmācību kursā, un ka uzņēmējā dalībvalstī viņam ir veselības apdrošināšana pret visiem apdraudējumiem."

9 Atbilstoši direktīvas 2. panta 1. punkta otrajai un trešajai daļai:

"Kā apliecinājumu uzturēšanās tiesībām izdod dokumentu ar nosaukumu "EEK dalībvalsts pilsoņa uzturēšanās atļauja" [..].

Lai izdotu uzturēšanās atļauju vai dokumentu, vienīgais, ko dalībvalsts var prasīt no pieteikuma iesniedzēja, ir uzrādīt derīgu personas apliecību vai pasi un sniegt pierādījumus, ka ir ievēroti 1. panta nosacījumi."

10 Direktīvas 90/365 1. panta 1. punkta pirmajā daļā ir noteikts:

"Dalībvalstis piešķir tiesības uz dzīvesvietu [uzturēšanās tiesības] dalībvalstu pilsoņiem, kas [Kopienā] strādājuši kā darbinieki vai kā pašnodarbinātas personas, kā arī viņu ģimenes locekļiem, kas definēti 2. punktā, ar noteikumu, ka minētās personas saņem invaliditātes vai priekšlaicīgas atvaļināšanās pensiju, vecuma pabalstus vai pensiju par nelaimes gadījumu darbā vai par arodslimību tādā apmērā, lai dzīvesvietas [uzturēšanās] laikā tās nekļūtu par apgrūtinājumu uzņēmējas dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmai, kā arī ar noteikumu, ka uzņēmējā dalībvalstī tām ir veselības apdrošināšana pret visiem apdraudējumiem."

11 Minētās direktīvas 2. panta 1. punkts paredz:

"Kā apliecinājumu tiesībām uz dzīvesvietu izdod dokumentu ar nosaukumu "EEK dalībvalsts pilsoņa uzturēšanās atļauja" [..].

Lai izdotu uzturēšanās atļauju vai dokumentu, vienīgais, ko dalībvalsts var prasīt no pieteikuma iesniedzēja, ir uzrādīt derīgu personas apliecību vai pasi un sniegt pierādījumus, ka ir ievēroti 1. panta nosacījumi."

Valsts tiesiskais regulējums

12 Savienības pilsoņu uzturēšanās nosacījumus Beļģijā reglamentē Karaļa 1981. gada 8. oktobra lēmuma noteikumi par ārvalstnieku ieceļošanu teritorijā, pagaidu

uzturēšanos, pastāvīgu uzturēšanos un izraidīšanu (1981. gada 27. oktobra *Moniteur belge*, 1. lpp.), ko groza Karaļa 1998. gada 12. jūnija lēmums (1998. gada 21. augusta *Moniteur belge*, 26854. lpp.; turpmāk tekstā — "Karaļa lēmums").

13 Attiecībā uz dalībvalstu pilsoņu uzturēšanās tiesībām, ko paredz Direktīva 90/364, Karaļa lēmuma 53. pantā ir noteikts:

"1. EK ārvalstniekam [..] ir tiesības pastāvīgi uzturēties Karalistē ar nosacījumu, ka tam ir pilna apdrošināšana slimības gadījumiem Beļģijā un ka tā rīcībā ir pietiekami daudz līdzekļu, lai nekļūtu par apgrūtinājumu valsts iestādēm.

2. [..]

Pirms piecu mēnešu termiņa beigām pēc pastāvīgās uzturēšanās pieteikuma iesniegšanas EK ārvalstniekam ir jāpierāda, ka tas izpilda 1. punktā noteiktos nosacījumus.

[..]

4. Ministrs vai tā pilnvarotā persona atsaka pastāvīgās uzturēšanās atļauju, ja nav izpildīti pastāvīgās uzturēšanās nosacījumi. Pašvaldības priekšsēdētājs vai tā pilnvarotā persona atsaka pastāvīgās uzturēšanās atļauju, ja pieprasītie dokumenti nav iesniegti [piecu mēnešu] termiņā.

Abos gadījumos ārvalstniekam paziņo par šo lēmumu ar aktu [..], kas, vajadzības gadījumā, ietver rīkojumu atstāt teritoriju.

[..]

6. Ja pastāvīgās uzturēšanās atļauja ir atteikta atbilstoši 4. [punktam], beidzoties pieciem mēnešiem pēc pieteikuma iesniegšanas [..], EK ārvalstniekam izdod rīkojumu atstāt teritoriju. Rīkojums atstāt valsts teritoriju ir jāizpilda piecpadsmit dienu laikā pēc reģistrācijas apliecības derīguma termiņa beigām."

14 5. panta trešās daļas b) apakšpunkta 1. punkts 1998. gada 14. jūlija Apkārtrakstā par EK ārvalstnieku un to ģimenes locekļu, kā arī Beļģijas pilsoņu ģimenes locekļu, kas nav Beļģijas pilsoņi, uzturēšanās nosacījumiem (1998. gada 21. augusta *Moniteur belge*, 27032. lpp.) apstiprina, ka, ja vajadzīgie dokumenti netiek iesniegti noteiktajā termiņā, administrācijai ir ne tikai jāatsaka uzturēšanās, bet arī jāizdod rīkojums atstāt valsts teritoriju.

15 Attiecībā uz darbinieku vai pašnodarbināto personu uzturēšanās tiesībām Karaļa lēmuma 45. pantā ir paredzēts:

"1. EK ārvalstnieks, kas ieceļo Beļģijā, lai būtu darbinieks vai pašnodarbināta persona [..], tiek [..] reģistrēts ārvalstnieku reģistrā un tam izsniedz reģistrācijas apliecību, kas ir spēkā [..] piecus mēnešus no tās izsniegšanas dienas.

[..]

Pirms piecu mēnešu termiņa beigām pēc pastāvīgās uzturēšanās atļaujas pieteikuma iesniegšanas EK ārvalstniekam ir jāiesniedz vai nu darba devēja izziņa [..], ja tas ir vai būs nodarbināts, vai arī nepieciešamie dokumenti pašnodarbinātas personas profesionālās darbības veikšanai, ja tas veic vai veiks šādu darbību.

[..]

3. Ministrs vai tā pilnvarotā persona atsaka pastāvīgās uzturēšanās atļauju, ja nav izpildīti pastāvīgās uzturēšanās nosacījumi. Pašvaldības priekšsēdētājs vai tā pilnvarotā persona atsaka pastāvīgās uzturēšanās atļauju, ja pieprasītie dokumenti nav iesniegti 1. punkta trešajā daļā noteiktajā termiņā.

Abos gadījumos ārvalstniekam paziņo par šo lēmumu [..], kas, vajadzības gadījumā, ietver rīkojumu atstāt teritoriju.

[..]

5. [..] Rīkojums atstāt teritoriju ir jāizpilda trīsdesmit dienu laikā pēc reģistrācijas apliecības derīguma termiņa beigām.

[..]"

16 Tāpat attiecībā uz darbiniekiem vai pašnodarbinātām personām, kas pārtraukušas profesionālo darbību, Karaļa lēmuma 51. panta 4. punkts noteic, ka ārvalstniekam paziņo par lēmumu atteikt pastāvīgās uzturēšanās atļauju un rīkojumu atstāt

teritoriju, ja pieprasītie dokumenti nav iesniegti piecu mēnešu laikā no pastāvīgās uzturēšanās atļaujas pieprasījuma iesniegšanas. Rīkojums atstāt valsts teritoriju ir jāizpilda piecpadsmit dienu laikā pēc reģistrācijas apliecības derīguma termiņa beigām.

17 Attiecībā uz studentu uzturēšanās tiesībām Karaļa lēmuma 55. pantā ir paredzēts, ka, ja dalībvalsts pilsonis trīs mēnešu laikā no pastāvīgās uzturēšanās atļaujas pieprasījuma iesniegšanas neiesniedz pierādījumu, ka tas atbilst uzturēšanās nosacījumiem, pašvaldības administrācija tam dara zināmu lēmumu par uzturēšanās tiesību izbeigšanu kopā ar rīkojumu atstāt teritoriju.

Pirmstiesas procedūra

18 No lietas materiāliem izriet, ka Komisija saņēma vairākas sūdzības par Beļģijas tiesību aktiem un administratīvo praksi attiecībā uz, pirmkārt, nosacījumiem par uzturēšanās atļauju piešķiršanu atbilstoši Direktīvai 90/364 un, otrkārt, rīkojumiem atstāt valsts teritoriju, kas tiek izdoti Savienības pilsoņiem.

19 Tā norāda, ka it īpaši tās uzmanība tika vērsta uz Di Figeiredu [*De Figueiredo*] kundzes — Portugāles pilsones — situāciju, kas ieceļoja Beļģijā ar trim meitām 1999. gada augustā, lai dzīvotu kopā ar Beļģijas pilsoni, viņas ilgtermiņa partneri. 1999. gada 30. augusta paziņojumā par ieceļošanu ir norādīts, ka uzturēšanās ir atļauta līdz 1999. gada 29. oktobrim. Di Figeiredu partneris vienlaikus iesniedza dokumentu par apņemšanos viņas uzturēt.

20 1999. gada 16. decembrī Di Figeiredu tika nosūtīts rīkojums atstāt valsts teritoriju, jo viņa bija palikusi Beļģijā pēc ierašanās paziņojumā norādītā termiņa beigām. Beļģijas valsts iestādes uzskatīja, ka šī persona neatbilst nosacījumiem par pietiekamiem līdzekļiem, ko paredz Direktīvas 90/364 1. pants, precizējot, ka viņas partnera parakstītais dokuments par apņemšanos viņas uzturēt nav pierādījums, ka viņas rīcībā ir pietiekami daudz līdzekļu.

21 Pēc sarakstes starp Beļģijas iestādēm un Komisiju 2001. gada 8. maijā Komisija tai nosūtīja brīdinājuma vēstuli, informējot Beļģijas Karalisti par tās viedokli, ka vērā jāņem ir ne tikai personas, kas lūdz uzturēšanās atļauju, pašas līdzekļi. Turklāt attiecībā uz rīkojumu atstāt valsts teritoriju Komisijai radās jautājums par to, ka atbilstoši Beļģijas tiesībām administrācijai automātiski būtu jāpieņem lēmums izsniegt šādu rīkojumu visos gadījumos, kad tiek atzīts, ka nav iesniegti pierādījumi, kas vajadzīgi uzturēšanās atļaujas saņemšanai.

22 Atbildē uz brīdinājuma vēstuli Beļģijas iestādes norādīja, ka, pēc to domām, Direktīvas 90/364 1. panta 1. punkta pirmā daļa nozīmē, ka Savienības pilsoņa, kas atsaucas uz šīs direktīvas aizsardzību, rīcībā ir jābūt pietiekamiem personīgajiem līdzekļiem.

23 Minētās iestādes norādīja, ka vērā var ņemt arī trešo personu ienākumus ar nosacījumu, ka tie pieder Savienības pilsoņa laulātajam un/vai bērniem, uz kuriem attiecas Direktīvas 90/364 aizsardzība. Saiknei starp šo pilsoni un to personu, kas šo pilsoni norāda kā ienākumu avotu, pat kā daļēju ienākumu avotu, jābūt paredzētai atbilstošās tiesību normās, lai uzņemošā dalībvalsts būtu pārliecināta, ka šai personai ir juridiski saistošs pienākums finansiāli atbalstīt Savienības pilsoni.

24 Turklāt Beļģijas iestādes norādīja, ka, pēc to domām, tām ir tiesības veikt izraidīšanas pasākumus pret Savienības pilsoni, kas uzturas Beļģijā vairāk nekā trīs mēnešus, neuzsākot procedūru pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņemšanai, vai kas nav iesniedzis pieprasītos dokumentus iesniegtā pastāvīgās uzturēšanās atļaujas pieteikuma ietvaros.

25 Uzskatot, ka Beļģijas Karalistes argumenti atbildē uz brīdinājuma vēstuli nav pietiekami, Komisija 2002. gada 3. aprīlī šai dalībvalstij sniedza argumentēto atzinumu, aicinot veikt nepieciešamos pasākumus, lai divu mēnešu laikā no atzinuma saņemšanas dienas nodrošinātu atbilstību atzinuma prasībām.

26 Nebūdama apmierināta ar Beļģijas Karalistes sniegto atbildi uz minēto argumentēto atzinumu, Komisija cēla šo prasību.

27 Ar Tiesas priekšsēdētāja 2004. gada 9. marta rīkojumu Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotai Karalistei tika atļauts iestāties lietā Beļģijas Karalistes prasījumu atbalstam.

Par prasību

Par pirmo iebildumu attiecībā uz nosacījumu, saskaņā ar kuru Savienības pilsoņa rīcībā jābūt pietiekamiem personīgajiem līdzekļiem

Lietas dalībnieku argumenti

28 Komisija uzskata, ka Direktīvas 90/364 1. panta 1. punkta pirmajā daļā nav prasīts, lai Savienības pilsoņa rīcībā būtu pietiekami personīgie līdzekļi sev un savas ģimenes locekļiem.

29 Šo minētā noteikuma gramatisko interpretāciju nostiprina Direktīvas 90/364 izvirzītais mērķis — novērst, ka persona, kurai ir uzturēšanās tiesības, vai tās ģimenes locekļi kļūst par apgrūtinājumu uzņemošās dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai. Komisija uzskata, ka šī mērķa sasniegšanai nav būtiski, vai līdzekļi pieder pašai personai ar uzturēšanās tiesībām vai tie tiek iegūti no cita avota.

30 Tādējādi šos līdzekļus pilnībā vai daļēji var sniegt vai papildināt vecāki vai trešā persona, piemēram, tāda, kas dzīvo kopā ar personu, kurai ir uzturēšanās tiesības, vai kas sniedz garantiju šai personai, ar nosacījumu, ka tiek iesniegti arī atbilstoši pierādījumi. Komisija uzskata, ka Beļģijas iestāžu noteiktā ienākumu avotu nošķiršana atkarībā no tā, vai tie pieder personām, ar kurām Savienības pilsonim ir juridiska saikne, ir samākslota un nav nekādi pamatota Kopienu tiesībās.

31 Komisija secina, ka, nosakot, ka Savienības pilsoņu rīcībā jābūt pietiekamiem personīgajiem līdzekļiem sev un savai ģimenei, Beļģijas iestādes pārkāpj EKL 18. pantu un neievēro samērīguma principu, piemērojot Direktīvā 90/364 noteikto nosacījumu par pietiekamu līdzekļu esamību.

32 Sākotnēji saglabājot stingru nostāju, Beļģijas Karaliste atbildē uz repliku savu nostāju mainīja, piekrītot ņemt vērā partnera līdzekļus, bet tikai tad, ja tas ir uzņēmies pienākumu sniegt līdzekļus Savienības pilsonim, noslēdzot notāra klātbūtnē vienošanos, kurā ir punkts par [finansiālo] palīdzību.

33 Attiecībā uz šo līdzekļu izcelsmi Apvienotā Karaliste uzskata, ka uzturēšanās atļaujas pieteikuma iesniedzēja rīcībā jābūt pietiekamiem personīgajiem līdzekļiem un šajā sakarā tas nevar atsaukties uz savas ģimenes locekļa līdzekļiem.

Tiesas vērtējums

— Ievada apsvērumi

34 Tiesības uzturēties dalībvalsts teritorijā, ko paredz EKL 18. panta 1. punkts, ir atzītas skaidrā un precīzā EK līguma noteikumā ikvienam Savienības pilsonim, ievērojot EKL 18. panta 1. punkta un tā piemērošanas noteikumos minētos ierobežojumus un nosacījumus (skat. 2002. gada 17. septembra spriedumu lietā C-413/99 *Baumbast* un *R*, *Recueil*, I-7091. lpp., 84. un 85. punkts).

35 Attiecībā uz šo lietu minētie ierobežojumi un nosacījumi izriet no Direktīvas 90/364.

36 No šīs direktīvas 1. panta 1. punkta pirmās daļas izriet, ka dalībvalstis var pieprasīt no tādiem citas dalībvalsts pilsoņiem, kas vēlas iegūt uzturēšanās tiesības to teritorijā, lai šiem pilsoņiem un to ģimenes locekļiem uzņēmējā dalībvalstī ir pilna apdrošināšana slimības gadījumiem, kā arī pietiekami līdzekļu, lai tie uzturēšanās laikā nekļūtu par apgrūtinājumu uzņemošās dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai.

37 Šos nosacījumus, ja tos ņem vērā kopā ar minētās direktīvas ceturto apsvērumu, saskaņā ar kuru uzturēšanās tiesību saņēmēji nedrīkst kļūt par pārmērīgu apgrūtinājumu uzņemošās dalībvalsts valsts finansēm, pamato ideja, ka Savienības pilsoņiem uzturēšanās tiesību izmantošanā ir jāievēro dalībvalstu likumīgās intereses (iepriekš minētais spriedums lietā *Baumbast* un *R*, 90. punkts).

— Pirmā iebilduma pārbaude

38 Pirmajā iebildumā Komisija pārmet Beļģijas Karalistei, ka tā, lai piemērotu Direktīvu 90/364, ir ņēmusi vērā tikai Savienības pilsoņu, kas vēlas iegūt uzturēšanās tiesības, personīgos līdzekļus vai līdzekļus, kas pieder šī pilsoņa laulātajam vai bērnam, neņemot vērā trešās personas līdzekļus, it īpaši tāda partnera [līdzekļus], ar kuru personai nav nekādu juridisku sakaru.

39 Svarīgi ir atgādināt, ka atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai Direktīvas 90/364 1. panta 1. punkta pirmajā daļā norādīto nosacījumu un ierobežojumu piemērošana ir jāveic, ievērojot Kopienu tiesībās noteiktās robežas un atbilstoši šo tiesību vispārējiem principiem, it īpaši samērīguma principam. Tas nozīmē, ka šajā sakarā veiktajiem valsts pasākumiem ir jābūt atbilstīgiem un vajadzīgiem, lai sasniegtu vēlamo mērķi (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Baumbast* un *R*, 91. punkts).

40 2004. gada 19. oktobra sprieduma lietā C-200/02 *Zhu* un *Chen* (Krājums, I-9925. lpp.) 30. un 31. punktā Tiesa atzina, ka pat atbilstoši Direktīvas 90/364 1. panta 1. punkta pirmās daļas noteikumiem pietiek ar to, ka dalībvalstu pilsoņiem "ir" nepieciešamie līdzekļi, un šajā normā nav prasības par šo līdzekļu izcelsmi. Šī interpretācija ir obligāta vēl jo vairāk tādēļ, ka noteikumi, kas nostiprina tādu pamatprincipu kā personu brīvas pārvietošanās princips, ir jāinterpretē plaši.

41 Tādēļ Tiesa jau ir nospriedusi, ka nosacījuma par pietiekamu līdzekļu nepieciešamību Direktīvas 90/364 nozīmē interpretācija tādā veidā, ka pašas ieinteresētās personas rīcībā ir jābūt šiem līdzekļiem un šajā sakarā tā nevar atsaukties uz tās ģimenes locekļa līdzekļiem, pievienotu šim direktīvā formulētajam nosacījumam

prasību par līdzekļu izcelsmi, kas būtu nesamērīga iejaukšanās EKL 18. pantā garantēto pamattiesību uz brīvu pārvietošanos un uzturēšanos īstenošanā, jo šāda prasība nav nepieciešama, lai sasniegtu mērķi, proti — aizsargātu dalībvalstu finanses (iepriekš minētais spriedums lietā *Zhu* un *Chen*, 33. punkts).

42 No šīs judikatūras izriet — ja finanšu līdzekļus nodrošina Savienības pilsoņa ģimenes loceklis, nosacījums par pietiekamu līdzekļu esamību, ko izvirza Direktīvas 90/364 1. panta 1. punkta pirmā daļa, ir izpildīts.

43 Jāpārbauda, vai tāds pats secinājums ir, ja Savienības pilsonis paredz atsaukties uz sava partnera ienākumiem, kas dzīvo uzņemošā dalībvalstī.

44 Tā pamatā ir pārbaude par šādu līdzekļu izcelsmi; katrā ziņā uzņemošās dalībvalsts iestādēm ir tiesības uzsākt vajadzīgo pārbaudi par šo līdzekļu pastāvēšanu, to apmēru un pieejamību.

45 Beļģijas Karaliste piekrīt, ka šādus ienākumus var ņemt vērā ar nosacījumu, ka šos līdzekļus sniedz persona, kuru ar līdzekļu saņēmēju personu juridiski saista pienākums viņu uzturēt. Tā apgalvo, ka šāda prasība ir pamatota ar faktu, ka, ja tiktu ņemti vērā tādas personas ienākumi, kas nav juridiski saistīta ar līdzekļu saņēmēju un kas tādēļ var ar to viegli izbeigt attiecības, pastāvētu daudz lielāks risks, ka šis pilsonis pēc kāda laika kļūst par apgrūtinājumu uzņemošās dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai.

46 Šāds pamatojums nav pieņemams, tā kā prasība par juridiskas saistības pastāvēšanu, kādu aizstāv Beļģijas Karaliste, starp līdzekļu sniedzēju un saņēmēju ir nesamērīga, jo tā pārsniedz nepieciešamo Direktīvas 90/364 mērķa sasniegšanai, proti, uzņemošās dalībvalsts finanšu aizsardzībai.

47 Pietiekamu līdzekļu zaudējums vienmēr ir slēpts risks neatkarīgi no tā, vai šie līdzekļi ir personīgie vai tos sniedz trešā persona, pat arī tad, ja trešā persona būtu apņēmusies finansiāli atbalstīt personu ar uzturēšanās tiesībām. Šo līdzekļu izcelsmei nav automātiskas ietekmes uz risku, kas rodas no līdzekļu zaudējuma, jo šāda riska iestāšanās ir atkarīga no apstākļu attīstības.

48 Šī iemesla dēļ, lai aizsargātu uzņemošās dalībvalsts likumīgās intereses, Direktīva 90/364 ietver noteikumus, kas tai ļauj rīkoties faktiska finanšu līdzekļu zuduma gadījumā, lai novērstu, ka uzturēšanās tiesību saņēmējs kļūst par apgrūtinājumu minētās valsts finansēm.

49 Tādējādi Direktīvas 90/364 3. pants noteic, ka uzturēšanās tiesības tiek piešķirtas, ja to ieguvējs atbilst šīs direktīvas 1. pantā paredzētajiem nosacījumiem.

50 Šis noteikums atļauj uzņemošai dalībvalstij kontrolēt, lai Savienības pilsoņi, kas iegūst uzturēšanās tiesības, atbilstu šajā sakarā Direktīvā 90/364 paredzētajiem nosacījumiem visā to uzturēšanās laikā. Turklāt minētās direktīvas 2. panta 1. punkta pirmā daļa ļauj dalībvalstīm, ja tās to uzskata par vajadzīgu, pieprasīt atjaunot uzturēšanās atļaujas derīgumu pēc pirmajiem diviem uzturēšanās gadiem.

51 No visiem šiem apsvērumiem izriet — ja, piemērojot Direktīvu 90/364 dalībvalsts pilsoņiem, kas vēlas atsaukties uz tiesībām, kuras izriet no direktīvas un no EKL 18. panta, netiek ņemti vērā tāda uzņemošā dalībvalstī dzīvojoša partnera ienākumi, ar kuru nav notāra klātbūtnē noslēgta vienošanās ar atrunu par palīdzības sniegšanu, Beļģijas Karaliste nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek minētais ELK 18. pants un minētā direktīva.

52 Šajos apstākļos ir jāatzīst, ka pirmais Komisijas izvirzītais iebildums ir pamatots.

Par otro iebildumu saistībā ar rīkojumu atstāt teritoriju, ko paziņo Savienības pilsoņiem, kas noteiktajā termiņā nav iesnieguši dokumentus, kas vajadzīgi, lai izsniegtu uzturēšanās atļauju

Lietas dalībnieku argumenti

53 Komisija uzskata, ka papildus lēmumiem, kas ir pamatoti ar sabiedriskās kārtības, valsts drošības un veselības apsvērumiem, Savienības pilsoņa izraidīšana var notikt tikai tad, ja ieinteresētā persona neatbilst vai vairs neatbilst Kopienu tiesībās paredzētajiem nosacījumiem, lai iegūtu uzturēšanās tiesības.

54 Faktiski lēmums par izraidīšanu, ko Beļģijas iestādes paziņo Savienības pilsonim, soda viņu tādēļ, ka šis pilsonis noteiktajā termiņā nav iesniedzis pieprasītos dokumentus uzturēšanās atļaujas saņemšanai.

55 Komisija uzskata, ka fakts, ka ieinteresētā persona nav izpildījusi noteiktos administratīvos pienākumus, lai iegūtu uzturēšanās atļauju, ne vienmēr nozīmē, ka tā patiešām neatbilst Kopienu tiesībās noteiktajiem nosacījumiem uzturēšanās tiesību atzīšanai. Līdz ar to automātiska rīkojuma atstāt valsts teritoriju paziņošana ir pretēja Direktīvas 90/364 2. pantam, Direktīvas 68/360 4. pantam, Direktīvas 73/148 4. pantam, Direktīvas 93/96 2. pantam un Direktīvas 90/365 2. pantam.

56 Savā iebildumu rakstā Beļģijas Karaliste norāda, ka dalībvalsts pilsonis var uzturēties citā dalībvalstī ilgāk par trim mēnešiem tikai tad, ja tas izpilda dažādās regulās un direktīvās par brīvu pārvietošanos noteiktos nosacījumus. Ja tas atbilst iepriekš minētajiem nosacījumiem, ko var pierādīt, tikai iesniedzot šajās pašās regulās un direktīvās noteiktos dokumentus, tās šo pilsoni aizsargā un tam tiek izsniegta uzturēšanās atļauja, kas apliecina tiesības uz brīvu pārvietošanos.

57 Pēc Beļģijas Karalistes domām, tādu pamatojošo dokumentu iesniegšana, kas pierāda, ka minētie nosacījumi ir izpildīti, ir *sine qua non* uzturēšanās tiesību nosacījums.

58 Līdz ar to, ja Savienības pilsonis noteiktajā termiņā, šajā gadījumā piecu mēnešu laikā, nav iesniedzis vajadzīgos dokumentus, lai varētu konstatēt, ka tas ir izpildījis nosacījumus uzturēšanās tiesību atzīšanai, tiek uzskatīts, ka tas Beļģijā ir uzturējies ilgāk par trim mēnešiem bez likumīga iemesla un šajos apstākļos izraidīšanas pasākums ir pamatots.

59 Tomēr Beļģijas Karaliste uzsver šī izraidīšanas pasākuma relatīvo raksturu. Faktiski piespiedu kārtā tas izpildīts netiks un, izbeidzot uzturēšanās atļaujas pieteikuma izskatīšanas procedūru, izraidīšanas pasākuma mērķis ir konstatēt, ka attiecīgajam Savienības pilsonim nav nekādu dokumentu, kas tam ļautu uzturēties Beļģijas teritorijā ilgāk par trim mēnešiem.

60 Tā piebilst, ka ieinteresētajai personai nav liegts uzsākt jaunu procedūru pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņemšanai, kuras laikā tā var iesniegt pierādījumus uzturēšanās nosacījumu izpildei.

61 Apvienotā Karaliste norāda, ka, ja uzturēšanās atļaujas prasītājs neiesniedz vajadzīgos pierādījumus noteiktajā termiņā, valsts kompetentai iestādei ir jābūt tiesībām pieņemt šim prasītājam nelabvēlīgu lēmumu.

Tiesas vērtējums

— Ievada apsvērumi

62 Dalībvalsts pilsoņu tiesības ieceļot citas dalībvalsts teritorijā un tajā uzturēties Līgumā noteikto mērķu īstenošanai ir tādas tiesības, ko Līgums piešķir tieši vai, atkarībā no konkrētā gadījuma, ar noteikumiem, kas ir pieņemti minētā Līguma īstenošanai (skat. 1976. gada 8. aprīļa spriedumu lietā 48/75 *Royer*, *Recueil*, 497. lpp., 31. punkts).

63 Uzturēšanās atļaujas izsniegšana dalībvalsts pilsonim ir uzskatāma nevis par tiesības nodibinošu aktu, bet gan par aktu, kas dalībvalstij ļauj konstatēt citas dalībvalsts pilsoņa individuālo situāciju atbilstoši Kopienu tiesību noteikumiem (iepriekš minētais spriedums lietā *Royer*, 33. punkts, un 2002. gada 25. jūlija spriedums lietā C-459/99 *MRAX*, *Recueil*, I-6591. lpp., 74. punkts).

64 Tomēr, tā kā uzturēšanās tiesības, kas ir atzītas atbilstoši EKL 18. pantam, nav beznosacījuma tiesības, Savienības pilsoņiem ir jāiesniedz pierādījums, ka tie atbilst nosacījumiem, ko šajā sakarā izvirza atbilstīgie Kopienu tiesību noteikumi.

65 Nosacījumus uzturēšanās atļaujas izsniegšanai darbiniekiem reglamentē Direktīva 68/360, pašnodarbinātām personām — Direktīva 73/148, studentiem — Direktīva 93/96, darbiniekiem un pašnodarbinātām personām, kas pārtraukušas profesionālo darbību, — Direktīva 90/365 un Kopienu pilsoņiem, kam nav uzturēšanās tiesību atbilstoši citiem Kopienu tiesību noteikumiem, — Direktīva 90/364.

— Otrā iebilduma pārbaude

66 Tikai gadījumā, ja dalībvalsts pilsonis nevar pierādīt, ka uzturēšanās tiesību nosacījumi ir izpildīti, uzņemošā dalībvalsts to var izraidīt, ievērojot Kopienu tiesību noteiktos ierobežojumus (šajā sakarā skat. 2005. gada 17. februāra spriedumu lietā C-215/03 *Oulane*, Krājums, I-1215. lpp., 55. punkts).

67 Ar otro iebildumu Komisija iebilst pret Beļģijas tiesību aktiem, saskaņā ar kuriem gadījumā, kad dalībvalsts pilsonis neiesniedz noteiktajā termiņā vajadzīgos pamatojošos dokumentus, lai tam izsniegtu uzturēšanās atļauju, tam automātiski tiek paziņots par izraidīšanas rīkojumu.

68 Šāds automātiskas izraidīšanas pasākums pēc būtības apdraud Kopienu tiesībās tieši nodrošinātās uzturēšanās tiesības. Pat ja dalībvalsts var, vajadzības gadījumā, veikt izraidīšanu gadījumā, kad dalībvalsts pilsonis noteiktajā termiņā nevar iesniegt dokumentus, kas pierāda viņa atbilstību noteiktiem finanšu nosacījumiem, Beļģijas tiesību aktos paredzētais izraidīšanas pasākuma automātiskais raksturs to padara par nesamērīgu.

69 Tā kā izraidīšanas rīkojumu izdod automātiski, šie tiesību akti neļauj ņemt vērā iemeslus, kādēļ ieinteresētā persona nav veikusi vajadzīgos administratīvos pasākumus, ne arī tās iespējamo gatavību tos veikt, lai varētu atzīt, ka tā atbilst Kopienu tiesībās noteiktajiem uzturēšanās tiesību nosacījumiem.

70 Šajā sakarā nav nozīmes faktam, ka praksē rīkojumi par izraidīšanu netiek īstenoti uzreiz. Beļģijas tiesību akti, it īpaši Karaļa lēmuma 45., 51. un 53. pants, paredz termiņus, pēc kuriem izdotie rīkojumi par izraidīšanu ir jāizpilda. Katrā ziņā rīkojumu par izraidīšanu iespējami relatīvais raksturs neietekmē faktu, ka šie pasākumi ir nesamērīgi ar pārkāpuma smagumu un var atturēt Savienības pilsoņus no tiesību uz brīvu pārvietošanos izmantošanas.

71 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, Komisijas izvirzītais otrais iebildums ir jāuzskata par pamatotu.

72 Līdz ar to ir jāatzīst, ka:

— saskaņā ar piemērojot Direktīvu 90/364 dalībvalsts pilsoņiem, kas vēlas atsaukties uz tiesībām, kuras izriet no direktīvas un no EKL 18. panta, neņemot vērā tāda uzņemošā dalībvalstī dzīvojoša partnera ienākumus, ar kuru nav notāra klātbūtnē noslēgta vienošanās ar atrunu par palīdzības sniegšanu, Beļģijas Karaliste nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek minētais ELK 18. pants un minētā direktīva;

— paredzot iespēju automātiski paziņot par rīkojumu atstāt valsts teritoriju tiem Savienības pilsoņiem, kuri noteiktajā termiņā nav iesnieguši nepieciešamos dokumentus uzturēšanās atļaujas saņemšanai, Beļģijas Karaliste nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek Direktīvas 90/364 2. pants, Direktīvas 68/360 4. pants, Direktīvas 73/148 4. pants, Direktīvas 93/96 2. pants un Direktīvas 90/365 2. pants.

Par tiesāšanās izdevumiem

73 Atbilstoši Reglamenta 69. panta 2. punktam lietas dalībniekam, kuram spriedums nav labvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tā kā Komisija ir prasījusi piespriest Beļģijas Karalistei atlīdzināt tiesāšanās izdevumus un tā kā Beļģijas Karalistei spriedums nav labvēlīgs, jāpiespriež Beļģijas Karalistei atlīdzināt tiesāšanās izdevumus. Dalībvalstis, kas iestājušās lietā, saskaņā ar tā paša panta 4. punkta pirmo daļu savus tiesāšanās izdevumus sedz pašas.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

1) a) saskaņā ar Direktīvu 90/364 dalībvalsts pilsoņiem, kas vēlas atsaukties uz tiesībām, kuras izriet no direktīvas un no EKL 18. panta, neņemot vērā tāda uzņemošā dalībvalstī dzīvojoša partnera ienākumus, ar kuru nav notāra klātbūtnē noslēgta vienošanās ar atrunu par palīdzības sniegšanu, Beļģijas Karaliste nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek minētais ELK 18. pants un minētā direktīva;

b) paredzot iespēju automātiski paziņot par rīkojumu atstāt valsts teritoriju tiem Savienības pilsoņiem, kuri noteiktajā terminā nav iesnieguši nepieciešamos dokumentus uzturēšanās atļaujas saņemšanai, Beļģijas Karaliste nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek Direktīvas 90/364 2. pants, Direktīvas 68/360 4. pants, Direktīvas 73/148 4. pants, Direktīvas 93/96 2. pants un Direktīvas 90/365 2. pants;

2) Beļģijas Karaliste atlīdzina tiesāšanās izdevumus;

3) Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotā Karaliste sedz savus tiesāšanās izdevumus pati.

[Paraksti]